

Malaysian Journal of Social Sciences and Humanities (MJSSH)

Volume 5, Issue 11, November 2020

e-ISSN : 2504-8562

Journal home page:
www.msocialsciences.com

Eksplorasi Kegunaan dan Kepuasan Portal Berita dalam kalangan Remaja di Sabah

Aisah Meri¹, Lee Kuok Tiung¹

¹Universiti Malaysia Sabah (UMS)

Correspondence: Aisah Meri (aisah.meri@ums.edu.my)

Abstrak

Pola penggunaan portal berita dalam kalangan remaja di Sabah merupakan sesuatu yang menarik untuk dikaji khususnya melihat rentak penggunaan portal berita yang semakin berkembang. Kajian ini mempersembahkan pola kegunaan dan kepuasan portal berita dengan menggunakan kumpulan fokus terhadap remaja yang terdiri dari etnik KadazanDusun, Bajau, Murut, Melayu dan Cina berpandukan teori kegunaan dan kepuasan (U&G). Hasil dapatan kajian mendapati keperluan kognitif dan keperluan penyepaduan diri merupakan keperluan utama yang mendorong remaja menggunakan portal berita. Responden yang terdiri daripada remaja Sabah paling banyak menggunakan portal berita bagi tujuan pencarian maklumat dan pembelajaran. Jenis kepuasan yang paling tinggi diperoleh oleh mereka ialah ciri interaktif dan sifat mudah dibawa yang ada pada portal berita itu sendiri. Dalam fenomena kaya media hari ini portal berita sentiasa memainkan peranan penting dan diterima dengan baik dalam kalangan remaja di Sabah khususnya.

Kata kunci: remaja, khalayak, keperluan, kegunaan, kepuasan, portal berita

Exploration in Uses and Gratifications of News Portal among Teenagers in Sabah

Abstract

Pattern of news portal usage among teenagers in Sabah is an intriguing subject to study as the news portal industry in Sabah itself has tremendously bloomed. This study present findings from focus group discussion (FGD) towards Kadazandusun, Bajau, Murut, Malay and Chinese teenagers based on uses and gratifications (U&G) theory. The findings found that cognitive and personal integrative needs are most important in news portal usage among Sabahan youngsters. In addition, data suggest that news portal are used primarily as learning and information searching. Meanwhile, the highest gratifications derived interactivity and easy. This study concludes that in a media rich environment, the news portal has kept its functional role and well accepted among adolescents in Sabah.

Keywords: teenagers, audiences, needs, uses, gratifications, news portal

Pengenalan

Landskap industri surat khabar di Malaysia telah berubah seiring dengan mediaskap kaya media hasil daripada transformasi media konvensional kepada media baharu iaitu dengan pengenalan terhadap

portal berita. Fenomena ini adalah rentetan daripada tempias kemelut pembacaan akhbar konvensional yang semakin merudum di mana pembacaan akhbar semakin berkurangan berikutan kehadiran media baharu iaitu Internet (Lauf, 2001). Sehubungan itu, syarikat akhbar nasional baik pun tempatan telah mengubah strategi secara pantas bagi mengatasi kebimbangan tersebut dengan melancarkan akhbar versi atas talian (*on-line*) melalui portal berita mereka. Strategi memperkenalkan portal berita telah menarik semula perhatian golongan pembaca dan menjadi strategi utama kepada syarikat akhbar bagi memancing semula minat pembaca bagi meneruskan survival industri akhbar yang dikatakan semakin malap (Erlindson, 1995).

Menurut Ishak et. al., (2007) sambutan positif terhadap portal berita dan tren pembacaan yang berorientasikan media digital di Malaysia sebenarnya didukung oleh kemudahan teknologi jalur lebar di samping kemudahan WiFi (*Wireless Fidelity*) serta perkembangan Internet yang pantas melalui penubuhan badan-badan sokongan seperti JARING, MIMOS dan NITA (Mohd Yusof et. al., 2009). Portal berita atas talian yang pertama di Malaysia ialah *Malaysiakini.com* dan telah mula beroperasi pada tahun 1999 dan menawarkan akses berita dalam pelbagai bahasa iaitu Bahasa Melayu, Bahasa Inggeris, Bahasa Tamil dan Bahasa Cina. Sambutan pembaca terhadap portal berita telah mendorong syarikat akhbar lain untuk menukar strategi mereka di mana akhbar nasional seperti *The Star*, *Berita Harian*, *Harian Metro* dan *Utusan Malaysia* dan akhbar tempatan seperti *Daily Express*, *New Sabah Times*, *Asia Times* dan akhbar yang lainnya telah melancarkan portal berita masing-masing bagi memenuhi kehendak dan selera masyarakat khususnya di Sabah.

Statistik akhbar atas talian setakat November 2018 menunjukkan *Berita Harian Online* mencatatkan pengikut media sosial paling ramai iaitu seramai 5, 206 160 diikuti *Harian Metro Online* (4,879 555), *Sinar Harian Online* (3, 841 491) manakala *Malaysiakini* (2, 162 954). Begitu pun, angka ini sebenarnya berdasarkan jumlah pengikut yang mana seseorang pengguna media sosial boleh klik untuk menjadi pengikut kepada mana-mana portal berita di media sosial tetapi tidak semestinya menggambarkan situasi sebenar di mana individu tersebut berkunjung ke laman portal berita berkenaan pada setiap hari bagi membaca portal berita.

Jadual 1: Portal Berita Paling Popular di Malaysia (sehingga November 2018)

Reuters Digital News Report 2018	
1.	Malaysiakini.com
2.	Thestar.com
3.	Beritaharian.com
4.	Hmetro.com
5.	Bernama.com
6.	Sinarharian.com
7.	Malaysiatoday.net
8.	Utusan.com
9.	Nst.com.my
10.	Thesundaily.com

(Sumber: www.alexacom)

Sumber lain menurut statistik yang dikeluarkan oleh www.alexacom sehingga November 2018 meletakkan portal berita *online* yang paling popular ialah *Malaysiakini.com* diikuti oleh *Thestar.com* dan seterusnya diikuti pula oleh akhbar versi Bahasa Melayu iaitu *Beritaharian.com* dan *Hmetro.com*. Sambutan positif terhadap portal berita ini didorong oleh konsep menarik yang ditawarkan oleh portal berita itu sendiri. Melalui konsep portal berita, khalayak bebas memilih isi kandungan berita yang dikehendaki, bebas membaca mengikut waktu dan masa yang digemari, mempunyai ciri-ciri interaktif seperti kemudahan memberikan komentar, laman sembang, berkongsi pautan berita melalui laman sosial atau blog serta pengguna dihadangkan dengan paparan ilustrasi dan foto yang lebih menarik perhatian mereka. Maklumat yang diperoleh melalui portal berita dikatakan lebih mudah diperoleh dan semakin fleksibel berbanding maklumat yang diperoleh dari akhbar bercetak. Pengenalan terhadap pelbagai bentuk medium teknologi seperti telefon pintar, komputer riba dan pelbagai variasi tablet

juga sekali gus telah mengubah landskap penggunaan media baharu dalam kalangan masyarakat dewasa kini.

Sorotan Literatur

Teori Kegunaan dan Kepuasan (U&G) yang diperkenalkan Katz, Blumler dan Gurevitch (1974) berpegang kepada asas khalayak aktif (*active audience*) dalam penggunaan media bagi memenuhi keperluan mereka. Ini berbeza sama sekali dengan premis teori peluru ajaib mahupun teori-teori yang menjurus kepada kuasa media (*media power*) seperti teori penentuan agenda, teori pemingkaian, mahupun teori panik moral. Persoalan pokok dalam teori U&G bukannya 'apa media lakukan terhadap khalayak' tetapi 'apa khalayak lakukan terhadap media'. Khalayak yang pelbagai juga boleh menggunakan apa sahaja jenis media yang sama bagi tujuan yang berbeza di samping kepelbagaian kepuasan yang boleh diperolehi dari saluran-saluran media yang berlainan (Katz, Blumler & Gurevitch, 1974; Katz, Gurevitch & Haas, 1973, Severin dan Tankard, 1992; Tan, 1985).

Seperkara menarik mengenai teori U&G ini ialah teori ini sentiasa relevan melepasi zaman dan digunakan untuk mengkaji media baharu yang diperkenalkan. Hasil kajian awal kegunaan dan kepuasan yang ditemui sebenarnya bermula pada tahun 1940-an dengan persoalan pokok 'apa media lakukan terhadap khalayak' dan antara kajian awal yang dikaji adalah kajian oleh Cantrill dan Alport (1935) yang mengkaji tentang khalayak radio manakala Waples, Berelson dan Broadshaw (1940) mengkaji tentang pembacaan sementara Herzog (1940,1944) mengkaji tentang program kuiz dan kepuasan yang diperoleh daripada rancangan harian radio. Suchman (1942) pula telah mengkaji tentang tujuan mendengar muzik sementara Wolfe dan Fiske (1949) telah mengkaji tentang minat kanak-kanak membaca komik dan Lazarsfeld dan Stanton (1942,1944,1949) telah mengkaji tentang genre dalam media. Begitu pun, Katz, Blumler dan Gurevitch (1974) telah memberi maklum balas bahawa persoalan pokok yang sebenar yang perlu dilihat dalam teori ini adalah 'apa khalayak lakukan terhadap media'. Kejayaan ketiga-tiga sarjana ini memperbaiki kelemahan teori tersebut telah menjadi titik permulaan kepada perkembangan kajian kegunaan dan kepuasan oleh sarjana komunikasi sehingga pada hari ini.

Evolusi kegunaan dan kepuasan berkembang seiring dengan peredaran zaman di mana kajian terhadap kegunaan dan kepuasan media semakin rancak dijalankan oleh penyelidik komunikasi (Blumler, 1979; Ostman & Jeffres, 1980; Rafaeli, 1986; Moris & Ogan, 1996; Ruggeiro, 2000; Ferguson & Perse, 2000; Sundar & Limperos, 2013; Chung & Yoo, 2015). Di Malaysia, antara kajian terkini yang menggunakan rangka kegunaan dan kepuasan sebagai kerangka teoritik ialah kajian oleh sarjana seperti Akmar Hayati Ahmad Ghazali dan Siti Zobidah Omar (2014) yang melihat keperluan pembacaan remaja terhadap akhbar, Mohd Zaidi Mahmud dan Bahiyah Omar (2013) melihat motif penggunaan Facebook dan Aisah Meri (2013) yang melihat kegunaan dan kepuasan akhbar bercetak dalam kalangan remaja di mana penyelidik mendapati keperluan kognitif dan penyepaduan sosial merupakan faktor kegunaan utama yang terlibat.

Antara keperluan-keperluan terawal yang telah dinyatakan oleh Katz, Blumler dan Gurevitch (1973) adalah menambahkan pengetahuan, mengelakkan diri daripada rasa sunyi, membuang masa, pelepasan diri dan mengesahkan diri dengan pengalaman orang lain. Keperluan yang dikenal pasti oleh ketiga-tiga sarjana ini hampir mempunyai persamaan dengan keperluan yang dikenal pasti oleh Weaver et. al., (1980) di mana keperluan tersebut adalah mengetahui hal ehwal semasa, perlu mengetahui apa yang orang lain fikirkan, perlu dihiburkan, mendapatkan ketenangan, mengelakkan diri dari rasa sunyi dan perlu untuk mempengaruhi. Kajian terhadap keperluan tidak hanya fokus terhadap kajian media sahaja, malahan ramai sarjana komunikasi yang melihat kepada keperluan media yang lebih spesifik Albarani dan Dimmick (1993) telah mengenal pasti penggunaan televisyen dan perakam video kaset oleh khalayak adalah bagi memenuhi keperluan yang berkaitan dengan perasaan dan emosi. Sementara itu, kajian oleh Lynn, Cooper dan Turner (2008) pula telah mengenal pasti remaja cenderung membaca akhbar disebabkan oleh kandungan akhbar itu sendiri yang memenuhi keperluan kognitif mereka. Melihat kepada konteks kajian keperluan di Malaysia, kajian yang dijalankan Akmar Hayati Ahmad Ghazali dan Siti Zobidah Omar (2014) pula mendapati faktor yang menarik minat golongan

remaja untuk membaca akhbar adalah dipengaruhi oleh faktor keperluan eskapisme dan kognitif berbanding perasaan peribadi dan sosial.

Faktor-faktor kegunaan media hasil terjemahan bentuk keperluan tersebut boleh dilihat berdasarkan kajian sarjana lepas sebagai contoh kajian Compesi (1980) yang telah berjaya mengenal pasti tujuh motif penggunaan media iaitu hiburan, sikap kebiasaan, keselesaan, hubungan sosial, tujuan untuk bersantai, lari daripada rasa bosan dan juga mendedahkan diri dengan realiti. Sementara itu, Chung dan Kim (2009) telah meluaskan tipologi penggunaan media dengan menyenaraikan enam motif penggunaan media iaitu interaksi sosial, hiburan, maklumat dan pendidikan, aktiviti sewaktu bosan, tabiat dan juga faktor keselesaan manakala Cortese dan Rubin (2010) menyenaraikan keselesaan, penjimatan masa, maklumat produk serta hiburan sementara Jansz dan Vosmeer (2010) menyenaraikan interaksi sosial, kawalan, pemesongan, cabaran dan keseronokan sebagai motif penggunaan media.

Kehadiran media baharu yang seiring dengan pengenalan terhadap versi akhbar atas talian menerusi portal berita telah menarik minat para pengkaji media berkenaan dengan motif kegunaan pembacaan akhbar atas talian. Kajian Kaye dan Johnson (2002) mendapati motif utama pembaca yang membaca akhbar secara atas talian adalah bimbingan, pencarian maklumat hiburan dan utiliti sosial. Dapatan kajian tersebut disokong menerusi pembuktian kajian Chung dan Yoo (2006) dan You et al., (2013) di mana pencarian maklumat, hiburan dan sosial sebagai utiliti untuk berkomunikasi menjadi motif utama pembaca membaca akhbar atas talian. Menurut Ferguson dan Perse (2000) walaupun berita atas talian semakin mendapat tempat dalam kalangan pembaca berbanding akhbar bercetak terdapat persamaan antara motif kegunaan pembacaan akhbar atas talian dengan akhbar konvensional dan kedua-dua mempunyai hubung kait di antara satu sama lain.

Antara kepuasan-kepuasan yang diperoleh daripada penggunaan akhbar dan portal berita berdasarkan penyelidikan kegunaan dan kepuasan oleh sarjana seperti Weaver (1980) adalah seperti perbincangan interpersonal sebagai salah satu bentuk kepuasan yang diperoleh pembaca. Sementara itu, Mings (1997) pula telah mengaplikasikan teori kegunaan dan kepuasan dalam menilai pembacaan akhbar atas talian dan berjaya menyenaraikan pemesongan, hiburan, perlarian, keseronokan, interaksi parasosial, bersantai, pengawasan dan juga utiliti sebagai kepuasan utama pembacaan akhbar. Kepesatan teknologi telah membawa akhbar untuk beradaptasi kepada versi atas talian yang menawarkan kepuasan baharu iaitu interaktif kepada pembaca (Sundar dan Limperos, 2013). Sundar dan Constantin (2004) sudah pernah mendefinisikan kepuasan interaktiviti sebagai kemampuan pengguna berinteraksi dan menggunakan kandungan secara langsung dengan medium yang digunakan. Cara penyampaian berita misalannya tidak lagi berbentuk statik di samping pengenalan terhadap pelbagai ciri interaktif yang menarik minat pembaca. Pendefinisian oleh dua orang sarjana ini dilihat menepati hasil kajian oleh Chung dan Yoo (2008) di mana mereka mendapati ciri seperti gabungan video dan audio, fungsi butang carian, pelbagai jenis iklan dan galeri foto menarik merupakan antara ciri interaktiviti yang diperoleh pembaca semasa mengakses akhbar atas talian. Hal ini bersesuaian dengan pandangan yang pernah dikemukakan oleh Ruggeiro (2000) di mana kepesatan teknologi telah membuka kepuasan baharu terhadap setiap media baharu.

Objektif Kajian

Objektif penyelidikan ini ialah:

- i. Meninjau keperluan-keperluan yang mendorong remaja mengakses portal berita.
- ii. Melihat faktor-faktor kegunaan portal berita dalam kalangan remaja.
- iii. Menenal pasti bentuk-bentuk kepuasan yang diperoleh remaja menerusi akses kepada portal-portal berita

Metod Kajian

Tiga perbincangan kumpulan fokus (*focus group discussion* – FGD) yang terdiri daripada 10, 10 dan 6 orang informan telah dikendalikan pada Februari 2018 bagi melihat pola penggunaan portal berita

mereka. Informan yang terlibat dalam FGD merupakan golongan remaja yang berusia dalam lingkungan umur 17 dan 20 tahun yang terdiri daripada pelbagai etnik iaitu

KadazanDusun, Bajau, Melayu dan Murut. Soalan-soalan yang diajukan kepada informan adalah seperti berikut:

- i. Apakah portal berita yang anda selalu baca?
- ii. Bagaimanakah anda mengakses portal berita yang anda baca?
- iii. Apakah yang mendorong anda membaca berita di portal berita?
- iv. Apakah kegunaan portal berita yang anda baca terhadap diri anda?
- v. Apakah kepuasan yang kamu peroleh daripada pembacaan melalui portal berita?
- vi. Sejauh manakah anda mempercayai kandungan berita dalam portal berita yang anda baca?
- vii. Apakah komen anda terhadap masa depan portal berita di negara kita?

Dapatan Kajian

Pembacaan Berita Secara Umum

Portal berita yang kerap dibaca oleh kesemua informan yang ditemui adalah *Berita Harian Online*, *Harian Metro Online*, *Mstar Online*, *Awani Online*, *Bernama Online* dan *New Sabah Times Online*. Secara umumnya, informan membaca berita dua kali dalam seminggu. Bagi purata pembacaan portal berita dalam kalangan remaja pula mendedahkan purata masa pembacaan yang diperuntukkan adalah kurang daripada sejam dan bergantung kepada isu berita yang dibaca.

Berita dalam versi Bahasa Melayu merupakan pilihan utama informan diikuti dengan Bahasa Inggeris dan terdapat informan yang gemar membaca kedua-dua versi bahasa bergantung kepada isu dan tajuk berita. Dalam masa yang sama, informan dilihat mempunyai keutamaan tema pembacaan berita yang berbeza dalam konteks kajian ini. Informan lelaki menunjukkan minat dalam berita bertemakan sukan dan ekonomi manakala informan perempuan dilihat berkecenderungan dalam membaca berita yang bertemakan hiburan dan pembelajaran. Hasil kajian mendapati corak pembacaan berita atas talian informan adalah dipengaruhi oleh pautan yang dikongsi di media sosial (*push news*) dan tidak ramai yang membaca terus ke laman sesawang portal berita. Dalam masa yang sama, informan lebih gemar mengakses berita menerusi telefon pintar mereka berbanding gajet yang lain seperti laptop dan desktop

Keperluan Remaja Terhadap Portal Berita

Keperluan kognitif merupakan keperluan paling utama yang dilihat dalam mempengaruhi pembacaan portal berita informan. Jawapan seperti "*Perasaan ingin tahu saya tentang apa yang berlaku di dalam dan juga luar negara tu*" dan "*Mengikuti perkembangan semasa seperti sukan, gosip dan apa perkembangan yang berlaku di persekitaran saya*" sering diulang oleh informan. Rata-rata informan berpendapat bahawa mereka perlu mengetahui isu semasa yang berlaku dalam persekitaran mereka termasuklah isu luar negara yang berkisar tentang ekonomi, politik, sosial dan juga hiburan. Ini jelas menunjukkan bahawa informan perlu menguatkan ilmu pengetahuan mereka terhadap perkembangan semasa yang berlaku yang berkisar tentang isu semasa dan menarik minat mereka.

Sementara itu, penggunaan portal berita informan turut dipengaruhi oleh keperluan penyepaduan sosial mereka. Informan menyatakan bahawa mereka perlu berkomunikasi dan menyuarakan pendapat mereka dengan berbincang tentang sesuatu isu. Terdapat informan yang menyatakan bahawa mereka tidak mahu rasa ketinggalan dalam sesebuah isu dan ada masanya perlu untuk berbincang mengenai banyak perkara. Ini dapat dilihat berdasarkan jawapan seperti "*Selalunya kawan yang mendorong saya membaca berita. Kawan beritahu ada berita yang bagus, saya akan terus cari sebab tidak mahu ketinggalan pasal isu tu kalau jumpa kawan-kawan yang lain nanti*" dan "*Bila ada banyak komen di Facebook, saya rasa saya perlu tahu tentang berita itu dan berusaha akan cari tahu. Saya tidak mahu ketinggalan bila ada rakan yang cakap tentang isu, saya tidak tahu. Lagi-lagi kalau berbalas komen di*

FB, saya mesti cari tau tu berita". Sebahagian informan pula berpendapat mereka perlu mengetahui berita agar dapat dijadikan sebagai topik perbincangan bersama dengan ahli keluarga dan rakan.

Faktor Penggunaan Portal Berita

Kajian mendapati pencarian maklumat merupakan faktor utama yang mendorong informan untuk menggunakan portal berita. Rata-rata informan menyatakan bahawa mereka sangat berminat untuk mencari maklumat tentang perkembangan semasa yang berlaku di dalam dan luar negara yang mencakupi pelbagai isu termasuklah sukan, hiburan, sosial, ekonomi dan politik. Walau bagaimanapun, informan dilihat begitu cenderung dalam mencari maklumat sukan dan hiburan. Jawapan seperti *"Saya membaca portal berita adalah untuk mencari berita pasal sukan sebab saya minat betul dengan JDT"* dan *"Mencari maklumat tentang isu semasa, sebab kan portal berita tu ada banyak ruangan, ada sukan, ada semasa, ada luar negara, ada hiburan dan sebagainya.. jadi saya minatlah"*.

Kegunaan sebagai pembelajaran turut dilihat sebagai faktor yang penting dalam mendorong informan menggunakan portal berita. Kajian mendapati portal berita juga sebenarnya bertindak sebagai salah satu sumber pembelajaran yang penting bagi remaja. Sebahagian informan menyatakan bahawa mereka banyak merujuk portal berita bagi membantu mereka dalam menambahkan ilmu pengetahuan dan dalam masa yang sama membantu menyiapkan tugas yang diberikan oleh guru ataupun pensyarah di sekolah dan kampus. Sebagai misalannya, *"Saya ingin menambahkan ilmu pengetahuan saya. Kalau ada tugas yang cikgu berikan, saya akan rujuk sumber portal berita untuk tujuan pembelajaran saya"* dan *"Bagi saya, kegunaan portal berita kepada saya ialah dari segi pembelajaran, lagi-lagi kalau ada tugas yang cikgu bagi dalam menambah pengetahuan saya"*. Dapatan ini dilihat bertepatan dengan status informan remaja yang masih bersekolah dan terdapat informan yang sedang menjalankan pengajian di Institut Pengajian Tinggi Awam.

Sementara itu, faktor kegunaan hiburan juga merupakan faktor penggunaan portal berita dalam kalangan informan kajian ini. Portal berita dilihat sebagai satu alternatif kepada golongan remaja yang ingin dihiburkan dan turut mencari sesuatu unsur yang memberikan kerian. Ruangan hiburan dalam portal berita dan di samping ciri interaktif turut menjadikan portal berita sebagai salah satu sumber kesenangan yang positif. Jawapan seperti *"Saya suka baca bahagian gosip hiburan. Selalu kalau ada berita pasal artis tu, saya akan klik tu video. Lagi saya suka kalau ada tu video"* dan *"Baca tentang gosip artis. Lagi banyak info pasal artis yang saya minat, saya tahu. Lagi seronoklah baca di portal berita dari akhbar cetak"* menunjukkan bahawa golongan remaja turut menggunakan portal berita sebagai sumber hiburan mereka.

Bentuk Kepuasan Penggunaan Portal Berita

Kepuasan interaktiviti iaitu ciri interaktif merupakan kepuasan utama yang diperolehi informan dalam aktiviti penggunaan portal berita mereka. Portal berita menjadi satu platform dalam proses interaksi secara langsung dan audiens berhubung secara terus dengan isi kandungan berita yang disampaikan. Keupayaan interaktiviti ini telah menjadi penarik utama informan disebabkan oleh hubungan secara terus mereka dengan portal berita yang diakses. Informan menyatakan bahawa mereka mampu memilih dan berkomunikasi secara turut serta semasa membaca berita. Ciri interaktif seperti gabungan audio, video dan teks yang boleh dikesilkan dan besarkan saiz mengikut keselesaan pembacaan, kualiti gambar yang jelas dan terang serta kemudahan memahami berita dalam yang dibaca dalam Bahasa Inggeris merupakan antara ciri interaktiviti yang menarik perhatian informan. Ini dapat dilihat menerusi jawapan seperti *"Portal berita ni lagi menarik sebab banyak gambar. Dari segi tulisan pula saya lagi suka sebab saya boleh kasi zoom in dan kasi zoom out lagi"* dan juga *"Selain dari berita, saya dapat tonton video, ada muzik dan ada gambar yang terang. Kita nampak benda tu seolah-olah benda tu di hadapan kita sendiri"*.

Informan kajian juga turut menyatakan bahawa mereka menggunakan portal berita kerana sifatnya yang boleh diakses di mana sahaja dan mudah (*friendly user*). Mereka menyatakan bahawa ciri portal berita yang mudah akses menjadikan satu bentuk kepuasan semasa membaca berita. Pencetus utama

adalah ledakan transformasi teknologi baharu yang telah mengubah landskap media dengan pengenalan telefon pintar, tablet dan juga komputer riba yang membuka ruang kepada kemudahan akses terhadap portal berita pada bila-bila masa. Ini dapat dilihat menerusi pandangan informan seperti *“Saya membaca portal berita menerusi telefon pintar saya. Telefon kan boleh dibawa ke mana saja. Sebagai contoh, dalam kereta pun boleh baca berita sebab senang”* dan juga pandangan informan lain seperti *“Kalau bagi saya pula, portal berita ni sangat mudah dan cepat. Kalau macam kami di pedalaman, kalau mau baca surat khabar kena pergi pekan lagi mau beli. Tapi sekarang kan ada online sudah, jadi mudah sudah untuk kami baca.”* Akses berita informan tidak lagi terhad kepada berita bercetak dan telah berubah wajah dengan kehadiran dunia digital pada masa kini.

Pengawasan turut dilihat sebagai salah satu bentuk kepuasan yang diperoleh informan dalam penggunaan portal berita. Kajian mendapati portal berita dilihat sebagai satu medium yang mampu membekalkan bahan atau maklumat berhubung isu semasa yang berlaku dalam memberikan penjelasan yang jelas dan terperinci. Secara langsung mahupun tidak langsung, semua maklumat yang dibekalkan di dalam portal berita mampu mempengaruhi kehidupan seseorang. Jawapan seperti, *“Saya rasa dekat dengan sekeliling saya sebab saya tau apa yang berlaku. Contoh kalau kemalangan atau banjir kan, saya tahu di mana tempatnya dan bila. Jadi saya boleh lagi berhati-hati”* dan juga *“Saya dapat tahu isu yang berlaku di dalam dan luar negara, jadi saya sentiasa update dengan isu terkini. Macam kes Tanduo dulu tu kan..”*. Rata-rata informan menyatakan bahawa portal berita yang dibaca mereka mampu memberikan maklumat dengan cepat berhubung dengan sesuatu peristiwa yang berlaku dalam persekitaran mereka.

Perbincangan

Hasil perkongsian daripada informan yang ditemui memperlihatkan bagaimana pola kegunaan dan kepuasan dalam kalangan remaja di Sabah refleksi dengan premis U&G. Penemuan pelbagai bentuk keperluan, kegunaan dan kepuasan menunjukkan wujud persamaan dengan konsep asas teori kegunaan dan kepuasan sebagaimana yang dinyatakan iaitu seseorang individu akan mencetuskan pengharapan yang seterusnya mendedahkan pelbagai perilaku penggunaan media yang kemudiannya menghasilkan pelbagai bentuk kepuasan (Blumler dan Katz, 1974).

Keistimewaan dari segi ciri interaktif yang ditawarkan oleh portal berita pula merupakan penyumbang utama yang menarik perhatian remaja di Sabah untuk mengakses portal berita yang mereka ingini. Mereka bebas memilih isi kandungan berita yang dikehendaki malah bebas untuk membaca mengikut kesesuaian masa mereka di samping ciri interaktif seperti kemudahan berkongsi pautan di media malah berkongsi pendapat dengan lebih cepat. Cara penyampaian berita tidak lagi statik seperti akhbar konvensional di mana persembahan berita disampaikan dengan lebih menarik melalui paparan serta ilustrasi foto yang menarik, video serta audio yang memberikan keseronokan kepada pembaca. Ini bersesuaian dengan konsep portal berita di mana khalayak bebas untuk memilih isi kandungan berita yang digemari, masa yang fleksibel, interaktiviti dan juga ilustrasi foto yang menarik (Hasrul Hasim & Bahiyah Omar, 2003). Maklumat yang diperoleh melalui portal berita dikatakan lebih mudah diperolehi dan semakin fleksibel berbanding maklumat yang diperoleh dari akhbar bercetak. Pengenalan terhadap pelbagai bentuk medium teknologi seperti telefon pintar, komputer riba dan pelbagai variasi tablet juga sekali gus telah mengubah landskap penggunaan media baharu dalam kalangan pembaca.

Keseluruhannya, penemuan keperluan kognitif sebagai keperluan utama yang mendorong remaja membaca portal berita dilihat bertepatan dengan konsep asas portal berita itu yang boleh dianggap sebagai medium penyebaran maklumat. Remaja dilihat semakin kritikal terhadap kesedaran persekitaran mereka dan melihat peningkatan pengetahuan dan mengetahui isu semasa yang terjadi merupakan prioriti utama mereka mengakses portal berita. Ini disusuli dengan keperluan penyepaduan sosial di mana informan yang ditemui menegaskan bahawa mereka perlu untuk bercerita atau berkongsi pendapat bersama dengan rakan mahupun keluarga dalam membicarakan sesebuah isu. Pendedahan ini hampir sama dengan pendapat Levy (1977) di mana sesetengah individu berita adalah bagi tujuan memenuhi keperluan sosial mereka.

Kegunaan portal berita yang paling utama bagi remaja adalah kegunaan untuk tujuan pencarian maklumat dan pembelajaran. Perkaitan kegunaan ini dapat diujahkan dengan status informan yang rata-ratanya ialah golongan pelajar di mana portal berita dilihat sebagai satu sumber maklumat dan pembelajaran bagi mereka untuk menyiapkan tugas yang diberikan oleh guru mahupun pensyarah. Penemuan pencarian maklumat sebagai kegunaan utama dalam pembacaan berita bukanlah sesuatu yang baharu malahan kajian sebelum ini pernah meringkaskan bahawa akhbar konvensional sebenarnya turut dilihat sebagai satu medium yang menawarkan pelbagai maklumat dan sumber maklumat yang penting (Lin et al., 2003; Litchenstein & Rosenfeld, 1983).

Bagi bentuk kepuasan yang diperoleh semasa mengakses portal berita pula menunjukkan bahawa ciri interaktif serta sifat mobiliti atau mudah bawa dan kepuasan pengawasan dilihat menjadi antara kepuasan yang paling utama diperoleh oleh golongan remaja. Ciri interaktif seperti gabungan audio dan video cukup menarik perhatian remaja di samping portal berita yang mudah bawa dan akses di mana sahaja menerusi aplikasi di telefon pintar dan komputer riba mereka pada bila-bila masa. Jika dahulu kepuasan mobiliti ini hanya diperoleh menerusi telefon sahaja, namun pada hari ini kepuasan mobiliti turut diperoleh menerusi portal berita memandangkan wujudnya telefon pintar dan kemudahan Internet. Portal berita turut dilihat menyediakan kepuasan pengawasan di mana portal berita dilihat sebagai satu medium yang mampu membekalkan bahan atau maklumat berhubung isu semasa yang berlaku dalam memberikan penjelasan yang jelas dan terperinci. Secara langsung mahupun tidak langsung, semua maklumat yang dibekalkan di dalam portal berita mampu mempengaruhi kehidupan seseorang. Ini bersesuaian dengan kajian Diddi dan LaRose (2006) di mana kepuasan pengawasan adalah antara kepuasan yang paling ketara diperoleh oleh remaja semasa membaca akhbar atas talian sementara kajian Aisah Meri (2013) mendapati remaja yang membaca akhbar konvensional pula adalah bagi memperolehi kepuasan pengawasan terhadap persekitaran mereka.

Kesimpulan

Kajian terhadap eksplorasi penggunaan portal berita ini didorong oleh kemunculan media baharu yang memberikan bentuk kegunaan dan kepuasan yang baharu dalam usaha untuk melihat semula asas kerangka teoritikal kegunaan dan kepuasan. Justeru itu, wujud kepuasan yang baharu yang boleh diselitkan dalam usaha melihat pola penggunaan portal berita yang fokus kepada remaja di Sabah. Keperluan kognitif dan keperluan penyepaduan sosial dilihat menjadi keperluan paling utama mempengaruhi pembacaan portal berita dalam kalangan remaja di Sabah. Sementara itu, remaja menggunakan portal berita sebagai faktor kegunaan pencarian maklumat dan pembelajaran sementara kepuasan paling ketara adalah kepuasan ciri interaktiviti yang ditawarkan dan sifat mobiliti yang ada dalam portal berita itu sendiri. Begitu pun kajian ini hanya mencakupi kajian kegunaan dan kepuasan ke atas portal berita dalam konteks remaja KadazanDusun, Bajau, Murut, Melayu dan Cina sahaja. Kajian eksplorasi kegunaan dan kepuasan portal berita mencadangkan agar kajian masa akan datang diperluaskan dengan mengambil kira konteks etnik lain memandangkan Sabah terkenal sebagai sebuah negeri yang memiliki kepelbagaian etnik yang luas.

Rujukan

- Aisah Meri. (2013). Pola Kegunaan dan Kepuasan Akhbar dalam Kalangan Remaja Pantai Barat Sabah. Universiti Malaysia Sabah.
- Akmar Hayati Ahmad Ghazali & Siti Zobidah Omar. (2014). Keperluan Pembaca Remaja terhadap Kandungan Akhbar. *Jurnal Komunikasi, Malaysian Journal of Communication*, 30, 17-28.
- Albarran, A. and Dimmick, J. (1993). An assessment of utility and competition superiority in the video entertainment industries. *Journal of Media Economics*. 6(2), 45-51.
- Blumler, J.G. (1979). The role of theory in Uses and Gratifications studies. *Communication Research*. 6: 9-36.
- Chung, D.S & Yoo, C.Y. (2008). Audience Motivations for Using Interactive Features: Distinguishing Use of Different Types of Interactivity on an Online Newspaper. *Mass Communication and Society*, 11, 375-397.

- Compesi, R. (1980). Gratifications daytime of TV serial viewers. *Journalism Quarterly*, 57(1), 155-8.
- Cortese, J. and Rubin, A.M. (2010). Uses and gratifications of television home shopping. *Atlantic Journal of Communication*, 18, 89-109.
- Diddi, A. & LaRose, R. (2006). Getting Hooked on News: Uses and Gratifications and the Formation of News Habits Among College Students in an Internet Environment. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 50(2).
- Erlindson, M. (1995). Online Newspaper: The Newspaper Industry's Dive into Cyberspace. Pembentangan Kertas Kerja di Universiti of Western Ontario, April.
- Ferguson, D.A. & Perse, E.M. (2000). The World Wide Web as a functional alternative television. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 44, 155-174.
- Jansz, J., Avis, C. & Vosmeer, M. (2010). Playing the Sims 2: An exploration of gender differences in players motivations and patterns of play. *New Media & Society*, 12(2), 235-251.
- Katz, E., Blumler, J.H., & Gurevitch, M. (1974). Uses and Gratifications Research. *The Public Opinion Quarterly*, 37(4), 509-523.
- Katz, E., Gurevitch, M., & Haas, H. (1973). On the Use of the Mass Media for Important Things, *American Sociological Review*, 38(2), 164-181.
- Kaye, B.K. and Johnson, T.J. (2002). Online and in the know: Uses and gratifications of the web for political information. *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 46, 57-71.
- Lauf, E. (2001). The vanishing young reader: Sociodemographic determinants of newspaper use as a source of political information in Europe 1980-98. *European Journal of Communication*, 16, 233-66.
- Levy, M. (1977). Experiencing television news. *Journal of Communication*. 27, 112-117.
- Lichterstein, A. and Rosenfeld, L. 1983. Uses and misuses of gratifications research: An explication of media functions. *Communication Research*, 10, 97-109.
- Mings, S.M. (1997). Uses and gratifications of online newspapers: A preliminary study. *The Electronic Journal of Communication*, 7(3).
- Mohd Zaidi Mahmud & Bahiyah Omar. (2013). Motif dan Kekerapan Penggunaan Facebook dalam kalangan Pelajar Universiti. *Jurnal Komunikasi, Malaysian Journal of Communication*, 29(1), 35-54.
- Ruggiero, T.E. (2000). Uses and gratifications theory in the 21st Century. *Mass Communication & Society*, 3(1), 3-37.
- S. Shyam Sundar & Limeros, A.M., (2013). Uses and Grats 2.0: New Gratifications for New Media. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*. 57(4).
- Severin, W.J. and Tankard, J.W. (1992). *Communication theories: Origins, methods and uses in the mass media*. White Plains NY: Longman Publishing Group.
- Tan, A. (1985). Mass communication theories and research (2nd Edition). New York: McMillan.
- Weaver, D.H. 1980. Audience need for orientation and media effects. *Communication Research*. 7, 361-376.